

# SORTIR DE DEUTES I DE DUBTES SORTIDES ALTERNATIVES AL NEOLIBERALISME

HEINZ DIETERICH STEFFAN  
hdieter@cueyatl.uam.mx

A l'entrada del nou mil·lenni, la convivència humana descansa sobre un sistema històric que ha esgotat estructuralment les seves possibilitats de servir com a mitjà de progrés de la humanitat: l'economia nacional de mercat en la seva fase transnacionalcapitalista i la democràcia formal burgesa en la seva etapa d'involució plutocràtica.

Sense base ètica, sense satisfer les necessitats econòmicosocials i sense capacitat per emprar les tecnologies i les ciències disponibles de manera racional en benefici de les majories i de la naturalesa, les elits dominants de la societat global s'han convertit en la fre principal per a la construcció d'un món millor.

La contradicció entre la democratització possible de la societat global i la seva negació pels interessos de les elits està generant al si del capitalisme processos d'incertesa i caos en els terrenys econòmic, social, ideològic i polític, que produeixen un potencial explosiu creixent. Davant del perill d'erupció violenta d'aquesta energia –en part conjuntural, en part estructural– els ciutadans del veïnatge universal busquen anguniosament respostes sobre el seu futur.

## Els futurs possibles del capital

Davant dels creixents problemes, els sectors en el poder ens fan saber, que els futurs possibles són tres.

En primer lloc, la dictadura de desenvolupament dels tigres asiàtics, la del Xile de Pinochet o d'Alemanya i el Japó en el segle XIX; aquesta proposta equival a dècades de despietada acumulació del capital en condicions de flagrant antidemocràcia, fet pel qual és intolerable per a qualsevol moviment

o partit vinculat a les classes populars.

La segona opció es refereix a la dictadura de la classe rendista mundial (capital financer), que en el discurs polític d'Occident figura com a neoliberalisme; en vista de la pauperització i marginació creixent de les majories que aquest model d'acumulació implica, la seva perpetuació al Tercer Món només seria possible mitjançant una aplicació sistemàtica del terrorisme d'estat, semblant –encara que possiblement en forma diferent– al dels anys seixanta i setanta.

El *tercer camí* de Tony Blair és el que Lula anomena “mercat amb cor” o que en els anys cinquanta la socialdemocràcia europea va denominar el “capitalisme amb rostre humà”. En aquest tercer i nebulós camí es troben avui dia des d'expresidents neoliberals com Carlos Salinas de Gortari i la seva “alternativa progressiva de mercats plurals”, jerarques clericals com l'arquebisbe Norberto Rivera Carrera de Mèxic i Joan Pau II, intel·lectuals criolls com Jorge Castañeda i Roberto Mangabeira i primermundistes com Norberto Bobbio, megaespeculadors com George Soros i les aliances i els partits de la centreesquerra llatinoamericana. Es tracta d'un híbrid d'axiomes neoliberals amb alguns elements keynesians, centrat en la noció de la conquesta d'un estat nacional democràtic i popular que –dins de les condicions de pobresa i explotació dels països neocolonials– no té viabilitat.

Davant aquest panorama dels grans escenaris possibles, les majories es queden sense horitzó davant el pròxim mil·lenni, perquè sembla impossible una visió alternativa capaç d'obrir pas cap a una vida qualitativament diferent. En presentar-se el futur a la percepció popular com una

zona de caos, incertesa i angouxa existencial provoca dos efectes: per una part, impedeix que el poble entrevegi el nou ordre superior de la convivència humana que substituirà el capitalisme global i, per una altra, empeny les majories cap a les trampes ideològiques del sistema (fonamentalismes religiosos, nacionalistes, el consumisme, etc.). Les energies i el potencial de construcció popular de la cultura del futur s'esgoten, en conseqüència, en els mecanismes d'alienació ideològica de l'*statu quo* i en rebel·lions eventuais i esporàdiques, incapaces de generar el futur.

### El Nou Projecte Històric

El projecte boliviarià constitueix, tanmateix, només la condició necessària per al futur llatinoamericà, a la qual s'han d'afegir les condicions suficients per a una societat global realment democràtica. Aquestes condicions han estat avançades en la primera proposta coherent sobre la reorganització estructural i democratitzadora de la societat global del futur que –tenint en compte els dos grans projectes socials de l'època moderna: la societat burgesa i la socialista–, s'ha convingut anomenar el Nou Projecte Històric (NPH).

Els continguts del Nou Projecte Històric –la democràcia real participativa i l'economia no capitalista– van ser desenvolupats per un equip interdisciplinari de matemàtics, físics, historiadors, filòsofs i sociòlegs de Mèxic, l'Argentina, Xile, Cuba i Alemanya, i publicats a l'obra *Fin del capitalismo global. El Nou Projecte Històric*, ja està disponible en una sèrie de països (vegeu: <http://spin.com.mx/~hvelarde/nph/>; <http://www.puk.de>).

El paradigma de la futura economia que reemplaçarà l'economia nacional de mercat capitalista va ser descobert pel científic alemany Arno Peters. Peters comparteix la convicció d'altres grans científics, des dels socialistes primerencs fins a Marx i Chomsky, que una economia de mercat porta inevitablement a l'explotació de l'ésser humà, a la polarització de la riquesa social i a l'alienació del subjecte. De fet, tal sistema no constitueix una economia, és a dir, un subsistema al servei de les

necessitats materials de la societat (*polis*), sinó el que Aristòtil caracteritzava com a *crematística*: la perversió de l'economia en una maquinària per obtenir guanys a costa de les majories.

Els principis de crematística i interès nacional, que continuen determinant la dinàmica de les economies capitalistes actuals, són responsables de la majoria dels conflictes bèl·lics històrics i dels principals mecanismes d'explotació colonials i neocolonials. Pel mateix, no poden ser la base d'una economia *global* que ha de proporcionar una qualitat de vida adequada i la convivència pacífica per a tots els éssers humans (6.000 milions), així com la protecció corresponent de la naturalesa.

L'economia nacional mercantil serà reemplaçada, per tant, per una economia solidària que descansi sobre tres elements fonamentals: en el teoricòetic i matemàticooperatiu sobre el valor objectiu del producte (temps de treball requerit per a la seva producció) i el principi d'intercanvi de valors equivalents; en el polític, al planejament democràtic de la producció i la distribució mundials i, en el tècnic, en la computació i la informàtica.

El descobriment de Peters no representa una teoria acabada, sinó el principi teòric fonamental que regirà la lògica de comportament socioeconòmic de la futura societat global real-democràtica. Per ser més precís, l'autor formula aquesta lògica per a una fase avançada de la societat esmentada, quan la democràcia participativa domini el sistema mundial sencer.

El Nou Projecte Històric és part dels esforços i les iniciatives mundials destinats a unificar la comunitat de víctimes del neoliberalisme global exloent, amb tots aquells ciutadans que no volen ser còmplices d'una societat global sense ètica. Per avançar aquest gran corrent històric, es requereix l'esforç col·lectiu de dones, homes, intel·lectuals, treballadors, camperols, marginats, indígenes, cristians honestos i tot ciutadà que vulgui participar en la tasca de construir una societat mundial més justa i democràtica. Espero que aquesta aportació serveixi per a tal finalitat.

